

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון 940

השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

יגש תשע"ט

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

וְתִגְיַעְנֵנוּ לְמַחֲזֵוּ חֶפְצֵנוּ לְחַיִּים וְלִשְׂמֹחָה וְלִשְׁלוֹם מֵהַלְכוֹת זְהִירוֹת בְּדַרְכֵּי

הַלְכוֹת בְּטִיחוֹת בְּדַרְכֵּי

לֹא נִהְיִים לְסַמָּס

ההלכות הללו שייכות לכל מי שנוהג ברכב. בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה במספר ההרוגים בתאונות דרכים בכל שנה בעולם. ממצאי הבדיקות מעלים כי לשימוש בטלפונים ניידים תוך כדי נהיגה ישנו חלק גדול בכך. מכוני מחקר מגלים כי 25% מהנהגים כותבים הודעות תוך כדי נהיגה. 50% מהם קוראים הודעות תוך כדי נהיגה. הדבר חמור מאוד, שכן לעתים הנהג נגרר להתכתבות ארוכה שמושכת תשומת לב ומעסיקה את הידיים. 75% מהנהגים כותבים יעד ניווט בוויז, ואחוז דומה גם מדברים בפלאפון בלי דיבורית תוך כדי נהיגה. לפעמים נדרש הנהג גם למצוא מספר טלפון, ואז הסיכון עולה פי כמה.

חמורה מכל אלה היא גלישה באינטרנט וברשתות החברתיות, תוך כדי נהיגה, שיש לה אפקט ממכר שמעודד את העוסק בה להמשיך עוד ועוד. ואף שהנהג יודע שהפעולה שהוא עושה כעת מסוכנת, הוא אומר לעצמו: לי זה לא יקרה.

וְנִשְׁמְרְתֶם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם

התורה מצווה "רַק הַשְּׁמֵר לָךְ וְשִׁמְרֵךְ מְאֹד". חכמינו בגמרא (ברכות לב ע"ב; שבעות לו ע"א) למדו כי הפסוק הזה מחייב את האדם לשמור על חייו. ואין הכוונה רק שלא להתאבד, אלא הכוונה להתרחק מן הסכנה ולהיזהר על חייו. על כן חוזרת התורה ואומרת וכן "וְנִשְׁמְרְתֶם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם" (דברים ד). ויש לשים לב למילה **מאוד** שחוזרת בשני הציוויים, להבין כמה צריך להיזהר בדבר.

וְגַם דָּמוֹ הֵנָּה נִדְרָשׁ

תיקון האחוה לדורות

כשראובן מדבר עם האחים על יוסף, הוא מאשים אותם במיתתו אע"פ שהיו רק גרמא בניזקין על ידי מכירתו למצרים. "וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם לְאִמֹר הֲלוֹא אֶמְרָתִי אֵלֵיכֶם לְאִמֹר אֶל תִּחַטְּאוּ בְיָדִי וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמוֹ הֵנָּה נִדְרָשׁ" (בראשית מב כב).

הסיבה שבגללה האחים אשמים בהריגת יוסף, למרות שפועל לא הרגוהו בידיהם, היא בגלל חומרת עוון שפיכות דמים. "שאע"פ שיש עונות חמורין משפיכות דמים אין בהן השחתת ישובו של עולם כשפיכות דמים" (רמב"ם רוצח ד ט). ולכן נענשים בו גם על גרמא. זו הסיבה שבגללה נדון אחאב למיתה, אע"פ שהוא רק הרשה לאיזבל אשתו לשכור עדים שיעידו שקר על נבות הזורעלי. העדים העידו והדיינים דנו את נבות הזורעלי למיתה. גם הוא, כמו אחי יוסף, לא הרג אף אחד, רק הסוקלים מילאו אחר הוראות השופטים והרגו את נבות. ואומנם אחאב נידון על כך למיתה בידי שמים.

כותב על כך הרמב"ם: "צא ולמד מאחאב עובד עבדוה זרה שהרי נאמר בו 'רק לא היה כאחאב'. וכשנסדרו עונותיו וזכותיו לפני אלהי הרוחות לא נמצא עון שחייבו כלליה ולא היה שם דבר אחר ששקול כנגדו אלא דמי נבות. שנאמר: 'ותצא הרוח ותעמוד לפני ה' - זו רוח נבות. ונאמר לה: 'תפתה וגם תוכל' והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב, קל וחומר להורג בידו" (רמב"ם רוצח ד ט). מכאן נלמד שאפילו גרמא בשפיכות דמים חמורה היא עד מאוד.

ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו

התורה גם מפרטת איך נזהרים על קדושת החיים ומצווה עלינו לשים גדר על הגג: "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל ממנו". מכאן למדו חכמינו בגמרא (בבא קמא טו ע"ב) שאיסור זה נכון לכל מקום סכנה ולכל דבר סכנה. "דתינא, רבי נתן אומר: מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? ת"ל: לא תשים דמים בביתך".

כך כותב הרמב"ם: "אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בו אדם וימות כגון שהיתה לו באר או בור בחצירו בין שיש בהן מים בין שאין בהן מים - חייב לעשות להן חוליה (גדר) גבוהה עשרה טפחים או לעשות לה כסוי כדי שלא יפול בה אדם וימות. וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה שנאמר (דברים ד' ט') 'השמר לך ושמור נפשך', ואם לא הסיר, והניח המכשולות המביאים לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועבר על 'לא תשים דמים'" (הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יא הלכה ד).

ואע"פ שאין בזה מיתת בית דין, יש בזה מיתת שמים חמורה. "כל אחד מאלו שופך דמים הוא ועון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים ואין בהן מיתת בית דין" (רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ב הלכה ב).

המסכן עצמו - מכין אותו מכת מרדות

יש להדגיש, כי מי שמסכן את עצמו, גם אם לא ארעה לו תאונה, מכל מקום בזה שלא נזהר עבר על איסור תורה, שכן התורה ציוותה להיזהר. ואם הוא לא נזהר - הרי שעבר על ציווי התורה. ולא עוד, אלא שלפעמים מכים מכת מרדות את אלו שלא נזהרו. "הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך - מכין אותו מכת מרדות" (רמב"ם שם הלכה ה).

אדם מועד לעולם - בין שוגג בין מזיד

שלושה הם ההורגים בלא כוונה

לפעמים אדם לא נזהר ומישהו אחר שילם בחייו. חכמינו חילקו את האחריות לשלושה. "שלושה הם ההורגים בלא כוונה, יש הורג בשגגה והעלמה גמורה וזהו שנאמר בו (שמות כ"א י"ג) 'ואשר לא צדה' ודינו שיגלה לערי מקלט וינצל". אדם זה נקרא רוצח (מכות ט ע"ב). "והזהירו בית דין שלא ליקח כופר מן הרוצח בשגגה כדי לישב בעירו שנאמר (במדבר ל"ה כ"ה) ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו". השולחן ערוך: "כהן שהרג את הנפש אפילו בשוגג לא ישא את כפיו, אפילו עשה תשובה" (או"ח קכח ס"ע לה).

עוד יש רוצח בשוגג קרוב לאונס, שאין בו שום תחילה של פשיעה, והוא לא גולה לעיר מקלט. "ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לאונס והוא שיארע במיתת זה מאורע פלא שאינו מצוי ברוב מאורעות בני אדם ודינו שהוא פטור מן הגלות". ואם הוא כהן - יכול לשאת כפיו.

"ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לזדון והוא שיהיה בדבר כמו פשיעה, או שהיה לו להזהר ולא נזהר, ודינו שאינו גולה, מפני שעונו חמור אין גלות מכפרת לו ואין ערי מקלט קולטות אותו שאינן קולטות אלא המחוייב גלות בלבד. לפיכך אם מצאו גואל הדם בכל מקום והרגו פטור" (רמב"ם הלכות רוצח פרק ו) ואם הוא כהן - בוודאי לא יכול לשאת כפיו.

יותר יש לו לאדם להיזהר שלא יזיק משלא יזוק

וצריך אדם מאוד להיזהר שלא יזיק את חברו, ולמדו חכמינו כי אע"פ שהתורה אומרת: "ואהבת לרעך כמוך", יותר יש לו לאדם לשמור על עצמו שלא יזיק משלא יזוק (תוס' במסכת בבא קמא ג ע"א; כו ע"ב; לב ע"א) וצריך להיזהר גם בנזקי ממון וגם בנזקי גוף, וכל שכן בנזקי נפשות. ואם אדם לא חס על עצמו לפחות שיחוס על אחרים, וכבר ראינו אנשים שיצאו לעקיפות לא בטוחות והרגו משפחות שלמות. וגם ראינו אנשים שנהגו בעייפות או בשכרות ושרפו חיים אנשים על לא עוול בכפם, נזק שאי אפשר לשלם עליו בשום דרך ואופן שהוא.

אפילו גרם כאב בלבד - עבר על איסור

ובאמת לא רק על מוות צריך לכפר. גם על נזקים קטנים. על פי ההלכה גם מי שגורם לחברו רק מכה וכאב גופני, חייב לשלם לנפגע על הצער שבכאב, בין אם זה בכאב בגוף ובין אם זה כאב נפשי, שלעתים הוא מציק יותר מהכאב הפיזי. חכמינו בגמרא (כתובות לג ע"א) אמרו כי הגורם כאב לחברו, אע"פ שלא גרם לו נזק עובר משום "לא יסיף פן יסיף להכתיב על אִלָּה מִפְּהָ רִבָּה וְנִקְלָה אֶחָיד לְעֵינָיִךְ" (דברים כה ג).

מלבד זאת המזיק חייב לשלם על ה"שִׁבְתָּ". דהיינו על הכאב ועל הזמן שהוא גרם לו לבטל, בין אם זה בצורך ללכת לבית החולים להיבדק ובין אם זה בכך שישב בביתו כמה ימים ולא עבד. לעתים הקושי הנפשי גורם לפחד כזה, שכתוצאה ממנו אנשים נמנעים מלצאת מביתם, לעבודה או לכל מקום אחר, במשך ימים ושבעות. ואע"פ שהנזק הזה נגרם בשוגג או באונס, או בתחילתו בפשיעה וסופו באונס - אדם חייב לשלם. שהרי "אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד" (ב"ק כו, א).

ולפני עור לא תתן מכשול

עוד יכול אדם לעבור על איסור תורה של "ולפני עור לא תתן מכשול וְיִרְאֶתָּה מִפְּאֵלֶיךָ אֲנִי ה'" (ויקרא יט). ובספר מנחת חינוך (מצוה רלב - אות ד) כתב כי פשט הפסוק הזה מדבר על מי שמניח מכשול שנשלים בו אחרים. "כיון דמבואר ביבמות (כ"ד ע"א) דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו".

וכגון מי שנכנס לצומת בלי לעצור לפני תמרור "עצור" או בלי לעצור באדום, וכן העובר על כמה וכמה הלכות תנועה שגורמות לאנשים אחרים להיתקל בו, הריהו כמו מי שעושה בור ברשות הרבים. כך כותב השו"ע (הושן משפט - שפד ס"ע א) "שכל תקלה תולדות בור הוא". ורכב הוא "בור המתלגלג" (עיין שו"ע שצ ס"ע י).

תכין לך הדרך

דרכים רחבות, שילוט, גשרים

התורה מצווה על אנשי הציבור להכין את הדרכים, שלא תארע חלילה תקלה בגלל דרכים שאינן מתוקנות וייהרג רוצח בשגגה. על כן נאמר: "תכין לך הדרך" (דברים יט ג). מכאן למדו חכמים שצריך להכין דרך רחבה (בבא בתרא ק ע"ב) ולעשות שלטים בדרכים (מכות ט ע"ב). כך כתב הרמב"ם: "וחייבין בית דין לכונן הדרכים לערי מקלט ולתקן אותם ולהרחיבן ומסירין מהן כל מכשול וכל תקלה ואין מניחין בדרך לא תל ולא גיא ולא נהר אלא עושין עליו גשר כדי שלא לעכב את הבורח לשם, שנ' (דברים י"ט ג) 'תכין לך הדרך'. ורוחב דרך ערי מקלט אין פחות משלשים ושתים אמות ומקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם" (רמב"ם יד החוקה הלכות רוצח ושמירת נפש פרק ח ה).

מי שמסכן את עצמו, גם אם לא ארעה לו תאונה, מכל מקום בזה שלא נזהר עבר על איסור תורה, שכן התורה ציוותה להיזהר. ואם הוא לא נזהר - הרי שעבר על ציווי התורה. ולא עוד, אלא שלפעמים מכים מכת מרדות את אלו שלא נזהרו. "הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות וכל העובר עליהן ואמר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד על כך - מכין אותו מכת מרדות" (רמב"ם שם הלכה ה).

וְהָיָה עֲלֵיךָ דְמִיִּים

הגמרא (מועד קטן ה"א) לומדת מהחיוב על ערי מקלט בכל שכן על כל מקום ומקום. אם חובה על בית הדין להציל חיים של רוצח בשגגה, כל שכן שחובתם להציל חיים של אדם שלא עשה שום נזק לאחרים. את ההלכה הזאת חותמת התורה במילים: "וְלֹא יִשְׁפֹךְ דָּם נָקִי בְּקֶרֶב אֲרָצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה וְהָיָה עֲלֵיךָ דְמִיִּים". ועל כן אומרת הגמרא כי אם לא תיקנו את הדרכים ונהרגו אנשים – האחריות עליהם. "וּמִיּוֹ שֵׁאֵם לֹא יֵצֵאוּ וְעֵשׂוּ כָּל אֱלוֹ שֶׁכָּל דְּמִיִּים שֶׁנִּשְׁפְּכוּ שֶׁם מַעֲלָה עֲלֵיהֶם הַכְּתוּב כֹּאִילוֹ הֵם שֶׁפָּנוּם תִּלְמוּד לֹמֵר וְהָיָה עֲלֵיךָ דְמִיִּים".

יְדִינוּ לֹא שְׁפָכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ

כן למדו חכמים שצריכים אנשי הציבור להיזהר שמלכתחילה לא יהיו תאונות דרכים. ולכן אם נרצח מישהו ולא נודע מי הכהו, באים אנשי הציבור ורוחצים את ידיהם ואומרים: "יְדִינוּ לֹא שְׁפָכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ". וידועים דברי הגמרא שאומרים כי הם עושים כן אחרי שהם עשו כל מה שביכולתם שהרוצח לא ירצח, והנרצח לא יביא את עצמו למקום שבו הוא יפגע. אחריותם של אישי הציבור לא מסירה את האחריות מהפוגע ומהנפגע לעשות כל מה שביכולתם להימנע מתאונה. אבל האחריות מוטלת גם על נבחרי הציבור לעשות כל שביכולתם שלא יפגעו הנוסעים בכבישים.

לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רֵעֶךָ

ואע"פ שעיקר האחריות היא על השוטרים והנבחרים, גם היחיד שרואה מפגע בטיחותי בדרכים צריך להודיע על כך לרשויות, מדין "לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רֵעֶךָ" (ויקרא יט, טז). בהודעה זו הוא מקיים מצוות השבת אבידה יותר ממה שהוא מקיים כשמונע מחברו נזק ממוני, ומצווה זו קיימת גם על העבר וגם על העתיד. שמונע מחברו נזק עתידי לרכוש או לגוף. על זה נאמר "והשבותו לו" (דברים כב, ב).

הֲלֹא מִשְׁחָק אָנִי

בספר משלי (כו יח) יש פסוק על מי שנוהג בחוסר אחריות שעלול להרוג אחרים וכך כתוב: "כִּמְתִּילֵהָ הַיָּדָה זָקִים הַצִּיִּים וּמָוֶת: כִּן אִישׁ רָמָה אֶת רַעְיוֹ וְאָמַר הֲלֹא מִשְׁחָק אָנִי". חכמינו דרשו את הפסוק הזה על ישמעאל שהיה יורה חיצים ומסכן את חייו של יצחק, אחר כך היה אומר: "הֲלֹא מִשְׁחָק אָנִי"

(מדרש רבה בראשית פרשה נג פסקה יא, רש"י על בראשית כא י). בגלל הדבר הזה גירשה שרה את ישמעאל מבית אברהם.

על פי הנתונים של הרשות הלאומית לביטוחות בדרכים, שנמסרו בדיון בכנסת, מספר תאונות הדרכים במגזר הערבי הוא גבוה יותר מאשר במגזר היהודי, בגלל אי ציות כללי לחוקי התנועה, ובהם נסיעה במהירות מופרזת, חציית קו לבן וכד'. הנתונים מראים כי מספר ההרוגים במגזר הערבי כתוצאה מתאונות דרכים הוא פי עשרה יותר מאשר במגזר היהודי. כך, למרות שהערבים הם 20% מהאוכלוסייה בישראל, בשנת 2010 מספר ההרוגים הערבים היה 37% מכלל ההרוגים בתאונות דרכים (כמעט פי שניים מחלקם באוכלוסייה), ובשנת 2017 הם היו 33% מכלל ההרוגים. האחריות בנושא זה היא גם על הנהגים, גם על ראשי הרשויות וגם על המשטרה, שכל הרוג עלול להרוג גם את שכנגדו.

דינא דמלכותא בנהיגה בדרכים

אלמלא מוראה של מלכות, איש את רעהו חיים בלעו

החובה להישמר בשעת נהיגה היא גם חובה מצד חוקי המדינה. בסוף הפרשה מסופר איך יוסף קובע למצרים מס "חומש", שהוא 20% (ע"פ

הרמב"ן): "וְהָיָה בְּתַבּוּאוֹת וְנִתְתָּם חֲמִישִׁית לְפָרְעָה וְאַרְבַּע הַיָּדָה יְהִי לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וְלֶאֱכֹלְכֶם וְלֶאֱשֹׁר בְּבִתְיֶכֶם וְלֶאֱכֹל לְטַפְכֶם". ממונו לומדים על סמכויות השלטון. על כגון זה נאמר בפרקי אבות "אלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו".

כך נאמר בגמרא (בבא קמא ק"ג ע"ב): "אמר שמואל דינא דמלכותא - דינא". דין המלכות נקרא "דין". להוכחת הכלל של שמואל אומר רבא: "תדע דקטלי דיקלי וגשרי גישרי ועברינו עלייהו". כלומר, אילו לא היה דין המלכות דין - היה אסור לנו להשתמש בדרכים ובגשרים שנסללו ונבנו ע"י המלכות. שהרי החומרים לבניית הגשרים הופקעו לשם כך מבעליהם, האדמות הופקעו. ואם מדובר בגול - אסור לנסוע בכבישים הללו. וכמו שיש למלכות סמכות בענייני מיסים, כך יש להם סמכות בענייני נהיגה וכדומה.

אין דינא דמלכא דינא

יש דברים שבהם דין המלכות לא מחייב, והוא דין אישי של המלך. כך כותב הרשב"א בחידושו (בבא בתרא נה ע"ב) "הסכימו כל המחברים וכל המפרשים, דלא אמרו 'דינא דמלכותא דינא' אלא בדברים שהם חוקי המלכים ידועים ומוסכמים. ותדע, שהרי שמואל כתב להם לישראל פרשת מלכים, שדויתכם יעשור וכלל הענין, ואמרו חז"ל בגמרא (סנהדרין כ, ב) כל שכתוב בפרשת מלכים - מלך מותר בו. וכן לכל המלכים חוקים ידועים. אבל בא ליטול מבני ארצו יותר מיכן - אינו דין. והוה שאמרו 'דינא דמלכותא דינא' ולא אמרו 'דינא דמלכא דינא'. כן הורו כל בעלי הוראה ועיקר".

מלכי ישראל ומלכי בית דוד דנין אותו ואין יכולין לגזול

רבנו תם מבדיל בתשובתו בין מלכי ישראל למלכי הגויים: "מה שאמרתם דינא דמלכותא דינא, מימרא דשמואל, באומות העולם איירי. אבל מלכי ישראל ומלכי בית דוד דנין אותו ואין יכולין לגזול, כלומר שלא כדין. ואפילו למאן דאמר 'כל האמור בפרשת מלך - מלך מותר בו'. אין לך בו אלא חידושו. 'זאת כרמכם יקח לעבדיו', אבל לעצמו להרבות לו הון ולהיות לו לגן ירק לא. כדאשכחן בדוד שלא רצה אפילו לעשות לו גדר, ומלחמה היתה. וכן בנבות".

לפי ר"ת מותר למלך גוי לקחת גם לעצמו. אבל במלך ישראל מותר לקחת רק לצורך הציבור. ואולי זו הייתה הטעות של אחאב, ששמע לעצת אשתו איזבל שהלכה לפי דעת מלכי אומות העולם, לפיה מותר לקחת את כרם נבות גם לצורך אישי.

ארץ ישראל – כל ישראל שותפין בה

דברי ר"ת הם מקור דעת התוס' שמובאת בר"ן על ההבדל בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם "דוקא במלכי עובדי כוכבים אמר דדינא דמלכותא דינא מפני שהארץ שלו ויכול לומר להם אם לא תעשו מצוותי אגרש אתכם מן הארץ. אבל במלכי ישראל, לא. לפי שארץ ישראל כל ישראל שותפין בה". ואין הכוונה שלמלכי ישראל אין סמכות לסלול כבישים וגשרים וכד'. שהרי הכלל הוא מלך פורץ גדר ואין מוחין בידו. החידוש של התוס' הוא שאין למלכי ישראל דינא דמלכותא בדברים שהם צורך אישי שלו.

הסכמת בני המדינה היא כסמכות השלטון

הרמב"ם לא חילק כלל בין מלך גוי למלך ישראל, וכך פסק השו"ע (הושן משפט שס"ו): "המבריה ממכס זה עובר על לא תגזול מפני שהוא גזול מנת המלך, בין שהיה מלך ישראל בין שהיה מלך עכו"ם".

כן פסק שם השו"ע (סעיף א'): "מלך שכרת אילנות של בעלי בתים ועשה מהם גשר, מותר לעבור עליו, אפילו שצוה המלך לעבדיו לכרות מכל אחד ואחד דבר ידוע והלכו הם וכרתו הכל מאחד מותר, וכן אם הריס בתים

אף שבסופו של דבר צמחה ממכירתו של יוסף ישועה גדולה לעולם כולו, קטרגה מכירתו על ישראל דורות רבים, ויעברו שנים רבות של מחלוקת בין שני השבטים הללו עד שתוחזר האחוה

סיפורים על הרב זצ"ל

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

סיפרה מורה מירושלים: לפני כמה שנים נדרסתי על-ידי מכונית ונפצעתי קשה. פציעה קשה היא דבר לא נעים בכלל, אבל אם מדובר באימא לשמונה ילדים ומורה שמלמדת עשרות תלמידים, הדבר קשה פי כמה. נזקקתי אז למכשירים שונים, כולל קביים, וההתנהלות הייתה לי קשה מאוד. אני סבלתי, אבל גם הילדים שלי סבלו וגם התלמידים הרבים.

באתי אל מרן הרב זצוק"ל ואמרתי לו כי אני גם אימא וגם מורה לעשרות תלמידים, וקשה לי עם כל המכשירים הללו. הרב הסתכל על הקביים שלי ואמר לי: תזרקי אותם. לא הבנתי למה הרב מתכוון. איך אזרוק אותם? הרי אני פצועה ולא מסוגלת לנוע בלעדיהם. גם הרופאים שטיפלו בי אמרו לי שאצטרך אותם עוד הרבה שנים וספק אם אי פעם אוכל להתפטר מהם. קיבלתי את הברכה של הרב שנאמרה בסגנון של קביעה ולא בסגנון של ברכה. ולא עבר זמן רב וראיתי את ברכתו או גזירתו של הרב פועלת. התייצבתי וקיבלתי כוח ויכולתי לנוע בחופשיות גם בלי הקביים ושאר מכשירי העזר.

הספד בטרם עת

סיפר ניר הוכולד: גיסי עבר תאונת דרכים קשה מאוד. הוא התנגש חזיתית ברכב, ובמשך כשעה היה לכוד במכונית תוך שהוא מאבד דם מאיברים פנימיים בבטן. לאחר שחולץ, הוא הובהל לבית החולים, שאליו הגיע במצב אנוש, ומיד הונס לניתוח לצורך עציירת הדימומים. לאחר מכן הוא אושפז במחלקה לטיפול נמרץ כשהוא מונשם.

שמחנו, כמובן, שהוא שרד את התאונה ונשאר בחיים, אבל לאחר שלושה ימים הרופאים בישרו לנו שבדיקת T שהם עשו לו הראתה שיש תאים רבים במוח שמתו. התחושה במשפחה הייתה שהרופאים הספידו אותו. החלטנו לנסוע לרב מרדכי אליהו זצ"ל. הרב שאל כמה שאלות ואמר לנו לעשות לו כפרות כמו שעושים בערב יום-הכיפורים, ולאחר מכן לתת צדקה. לאחר שעשינו מה שאמר הרב, ראינו שלפעמים גיסי מוזי את הרגלים ואת הידיים, והוא אף הראה סימנים שלא טוב לו עם צינור ההנשמה.

החלטנו שאנו רוצים להתייעץ פעם נוספת עם הרב ונסענו אליו שוב. לאחר ששמע שאנו רואים לעתים סימנים חיוביים, אמר לנו הרב לנסוע לקבר החיד"א ולומר במניין את פרקי התהילים של אותיות שמו של גיסי, לפי תהילים החיד"א, וכן לתת צדקה לעילוי נשמתו של החיד"א. באותן שעות שהיינו בקבר החיד"א, גיסי פקח את עיניו והתעורר לאחר עשרה ימים ללא הכרה. בימים שעברו עליו מאז שהתעורר הוא החל להשתקם בצורה שהדהימה את כל מי שסבב אותו, ובמיוחד את רופאיו שחזו לו שחורות.

ועשה דרך או חומה מותר ליהנות בה, וכן כל כיוצא בזה שדין המלך דין, והוא שיהיה מטבעו יוצא באותם הארצות, שהרי הסכימו עליו בני אותם הארץ וסמכה דעתם שהוא אדוניהם והם לו עבדים, שאם לא כן הרי הוא כגולן בעל זרוע". לדעתו של השו"ע כל הסכמת בני המדינה היא הסמכות של השלטון. בין ישראל ובין גוי. בין בארץ ובין בחו"ל.

נוהגים כהלכה

על פי האמור לעיל אין שום מקור למי שאומר כי אין סמכות לשלטונות לחוקק חוקי בטיחות בנסיעה. והאומרים כך מסכנים חיים של עצמם ושל אחרים ועוברים על הלכות מפורשות בתורה. ישנה הקלטה של אדם שקורא לעצמו רב ואדמו"ר וצדיק, ובה הוא נשמע מעודד את חסידיו לנסוע במהירות גבוהה. מלבד כל איסורי התורה שהזכרנו לעיל, יש גם איסור לעבור על חוקי המלכות. ובעניין זה אין מחלוקת שעבר על איסור זה.

ואם דעתו שאין בארץ דינא דמלכותא (כנגד דעת הרמב"ם והשו"ע), אסור לו לנסוע על הכבישים ועל הגשרים הללו, שהכול גזל. ואם נוסע בהם, חייב לנהוג על פי ההלכה. ולאחרונה נעצרו על-ידי המשטרה כמה מכוניות שבהן נסעו תלמידיו במהירות גבוהה מאוד, דבר שגרם לסכנה גדולה ולחילול ה' גדול. הגמרא אומרת על אנשים כאלו שאסור להתקרב אליהם. "על חייו לא חס על חיי חבירו לא כל שכן" (פסחים מט ע"ב).

ובמיוחד על פי הגמרא שאומרת שכל המסכן את עצמו - מאבד את כל זכויותיו. "רבי ינאי לטעמיה דאמר לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושיין לו נס שמא אין עושיין לו נס, ואם עושיין לו נס - מנכין לו מזכותיו" (שבת לב ע"א). ואם רבי ינאי נזהר בכך, בוודאי כל אחד ואחד צריך להיזהר לא להמעיט מזכויותיו.

והיה רצון שיתקיים בנו: "שָׁמַע בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְבוּ לָךְ שָׁנוֹת חַיִּים: בְּדָרְךָ חֲקַמְהָ הַרְתִּיךָ הַדְרִכְתִּיךָ בְּמַעְגְלֵי יִשְׂרָאֵל: בְּלִקְתֶּךָ לֹא יֵצֵר צַעֲדְךָ וְאִם תִּרְוֹץ לֹא תִקְשָׁל: הַחֲזֹק בְּמוֹסָר אֶל תִּרְף וְצָרָה כִּי הִיא חֲתִיךָ: בְּאַרְחָרְךָ שְׁעִים אֶל תִּבְאֵן וְאֶל תִּאָּשֵׁר בְּדָרְךָ רַעִים" (משלי ד). ויתקיים בנו: "פֶּלֶס מִעַגְל רִגְלֶךָ וְכָל בְּדָרְךָ יִכְנֹוּ. אִמֵּן וְאִמֵּן."

תשובה כהלכה

אין כבוד לצלב. האם הסמל של מכונית מסוג שברולט נחשב כצלב?
הלכותית הוא לא נחשב כצלב. אבל זה לא כבוד לנסוע כל הזמן עם סימן דומה לצלב, ולכן ראוי לכסות את הסמל הנמצא בחזית.

הנסעת יגס ירשת? ישבתי במושב האחורי בטרמפ ומצאתי מטבע של כסף. האם הכסף שייך לי? כי ייתכן שהוא של טרמפיסט שהיה שם לפני. הכסף שייך לבעל המכונית.

לנהוג ביושר. אני נהג חדש. האם מותר לחתום על שעות של נהיגה מבלי שנהגתי את כל השעות? בלי החתימה אצטרך להמשיך לנהוג עם לוח. כולם חותמים, ולא נראה לי שבאמת אכפת להם. אסור לחתום על מה שלא עשיתי.

המרכז ההלכתי העולמי

ע"י מורי הוראה מרבני בית מדרש "דרכי הוראה לרבנים" בראשות מורנו הרב יוסף אליהו שליט"א.
ניתן לשלוח שאלה בוואצפ למספר 054-319-8126
באתר www.darchei-horaah.org | 072-260-2020 (בשעות 12-22) | rabanim.online@gmail.com

המעוניינים לקבל את העלון במייל או מידע על שיעורים נא לשלוח פרטים במייל harav52@gmail.com או sms 058-4525200	לשכת הרב שמואל אליהו	להזמנת ספרי מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל 02-6521195
שיווק עופות כשרות מזהרות עם כל החומרות וההיזורים של בד"ץ "דרכי הוראה" מיסודו של מרן הרב מרדכי אליהו זצוק"ל באישור מרן הרב יוסף אליהו שליט"א ובפיקוח בית הדין שטי"י "דרכי הוראה לרבנים" טל. 058-6316969 058-995-995 15	בית הדין לדיני ממונות "דרכי הוראה" בבית המדרש של מרן הראשון זצוק"ל טל. 02-6514399 פקס. 02-6536842	הפצת "קול צופיר" והפצה שבועית של עלוני פרשת שבוע לבתי כנסת בכל רחבי הארץ יוסי בן-הדור 03-6104329 052898518@gmail.com
האחים דויטש תעשיות טקסטיל איזור התעשייה קרית מלאכי	האחים עיני קונדיטוריה בני ברק. כשרות להמדרין איכות ועבודה עברית	

עריכו והפקה: עטרת טל. 02-6519520 פקס 02-6522107 דוא"ל ateret12@neto.net.il